

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*

THE DEVELOPMENT OF AN ACTIVE LEARNING MANAGEMENT MODEL

FOR PROMOTING READING LITERACY AMONG LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

สุกัญญา บุญทวี*, วีรณดา อรุณพลอด, นิกุล ชุ่มมัน, ธัญลินี ม่วงทอง

Sukanya Boonthawee*, Weeranada Aroonplord, Nikoon Choomman, Thunsinee Muangthong

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Secondary), Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Sukanyaboontawee@gmail.com

*Tel: 086-900-3320

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน 3) ศึกษาประสิทธิผลของแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ได้แก่ 3.1) เปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และ 3.2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน ได้มาด้วยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวที่มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดในการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้ Active Learning 2) แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ แบบการจัดการเรียนรู้ MEAD AL Model 3) ผลการศึกษาประสิทธิผลของแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า 3.1) คะแนนความฉลาดรู้ด้านการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองที่ 18.24 (S.D. = 3.85) ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยหลังทดลองเท่ากับ 30.62 (S.D. = 4.12) 3.2) ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.49)

คำสำคัญ: แบบการจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

Abstract

The purposes of this research were: 1) To study and analyze the foundational data for developing an instructional model; 2) To develop an active learning instructional model to promote reading literacy; and 3) To investigate the effectiveness of the developed active learning instructional model in promoting reading literacy, which included: 3.1) Comparing reading literacy before and after the implementation of the active learning instructional model, and 3.2) Examining satisfaction towards the active learning instructional model. The sample consisted of 45 lower secondary school students from one classroom in the second semester of the 2025 academic year, obtained through cluster random sampling. The research instruments included: 1) Lesson plans, 2) A reading literacy test, and 3) A satisfaction assessment questionnaire. This study employed a one-group pretest-posttest design. Data were analyzed using arithmetic mean, standard deviation, and t-test. The research findings revealed that: 1) The conceptual framework for designing the instructional model was based on the Active Learning approach; 2) The developed active learning instructional model was the “MEAD AL Model”; and 3) The results regarding the effectiveness of the instructional model indicated that: 3.1) The posttest reading literacy scores were statistically significantly higher than the pretest scores at the .05 level, with a pretest mean score of 18.24 (S.D. = 3.85) and a posttest mean score of 30.62 (S.D. = 4.12), and 3.2) the students' satisfaction towards the instructional model was at a high level ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.49)

Keywords: Instructional Model, Active Learning, Reading Literacy

บทนำ

ความสามารถในการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระวิชา (ณัฐพงศ์ มาลี, 2560) การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาและการดำรงชีวิตในสังคมศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องการบุคคลที่สามารถเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2019) จากรายงานผลการประเมินโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศสมาชิก OECD อย่างต่อเนื่อง และในปี พ.ศ. 2561 นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านอยู่ที่ 393 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยที่ 487 คะแนน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2566 นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านอยู่ที่ 379 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยที่ 479 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาด้านการอ่านของนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการเร่งพัฒนาทักษะการอ่านเชิงลึกของนักเรียนไทยอย่างจริงจัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากการศึกษาแนวคิดของ Grabe, W. & Stoller, F. L. พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงวัยที่นักเรียนต้องเผชิญ

กับการอ่านที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ทั้งในเชิงเนื้อหาและเชิงวิเคราะห์ นักเรียนจึงจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างทักษะการตีความ วิเคราะห์ และประเมินข้อความอย่างมีประสิทธิภาพ (Grabe, W. & Stoller, F. L., 2011) จึงเหมาะแก่การใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพราะได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับแนวคิดของ Bonwell, C. & Eison, J. A. ที่มีแนวคิดให้ส่งเสริมผู้เรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การเรียนรู้ผ่านโครงงาน การตั้งคำถาม การแก้ปัญหา และการสะท้อนความคิด (Bonwell, C. & Eison, J. A., 1991) การจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นเช่นนี้จะช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการสร้างความเข้าใจเชิงลึกต่อเนื้อหาที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษา พบว่า การใช้การเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนส่งผลต่อการเพิ่มพูนความเข้าใจเชิงแนวคิดและการจดจำเนื้อหาในระยะยาว อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ (Prince, M., 2004) นอกจากนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบอย่างเหมาะสมตามหลักการของ Active Learning ยังช่วยพัฒนาทักษะด้านการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดรู้ด้านการอ่านอีกด้วย (Freeman, S. et al., 2014) ทั้งนี้ งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ พิษณุภา ชูสุวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหาจากการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับการตั้งคำถามเชิงลึกสามารถพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์และสรุปใจความสำคัญจากการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (พิษณุภา ชูสุวรรณ, 2561) นอกจากนี้ การศึกษาของชุตินา พุ่มสุวรรณ ที่ได้ทำการศึกษารื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) ร่วมกับการอ่านแบบมีวัตถุประสงค์ พบว่า ส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการสร้างความเข้าใจเชิงลึกจากการอ่านในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเช่นกัน (ชุตินา พุ่มสุวรรณ, 2563) ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ ชีรภัทร วงศ์หิรัญกุล พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยเน้นการใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) ประกอบการอ่านช่วยเสริมสร้างทักษะการสรุปประเด็นสำคัญและเพิ่มความสามารถในการเชื่อมโยงเนื้อหาที่ซับซ้อนในบทอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชีรภัทร วงศ์หิรัญกุล, 2562)

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เป็นโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นสถาบันที่มีบทบาทในการทดลองนวัตกรรมทางการศึกษา จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย แต่ขาดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การอ่านจับใจความสำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข การพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านจึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่าน เกิดการเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ด้วยตนเอง สาเหตุอาจเป็นเพราะได้รับการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ (Lecture-Based) มากกว่าการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้นักเรียนจำนวนหนึ่งมีทักษะการวิเคราะห์ข้อความและการสรุปความคิดหลัก

ที่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีความเป็นระบบและสอดคล้องกับธรรมชาติของการพัฒนาความรู้ด้านการอ่าน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการอ่าน วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถสร้างความรู้และนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ในอนาคต

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้จะเน้นการบูรณาการกลยุทธ์การอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Purposeful Reading Strategies) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการใช้เทคนิคการตั้งคำถามเชิงลึก (Questioning Techniques) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky, L. S. เรื่องการเรียนรู้ที่อยู่ภายใต้บริบททางสังคม (Social Constructivism) ซึ่งเชื่อว่าความรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเพื่อนร่วมกลุ่มและผู้สอน (Vygotsky, L. S., 1978) การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้คาดหวังว่าจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่เน้นการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงพัฒนาที่มีความจำเป็นและมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Research: R1)

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เกี่ยวกับจุดหมายตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และคุณภาพผู้เรียนเกี่ยวกับความฉลาดรู้และทักษะทางด้านการอ่าน สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาไทย แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาไทย และแบบสอบถามและประเด็นสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา และ 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 ห้องเรียน 45 คนใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ศึกษาความต้องการของผู้เรียนในการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้แบบสอบถามและประเด็นสนทนากลุ่ม

และแบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน และแบบพฤติกรรมผู้เรียนในชั้นเรียนวิชาภาษาไทย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Development: D1)

ในขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning โดยบูรณาการทฤษฎีการจัดการเรียนรู้สังเคราะห์ร่วมกับองค์ประกอบของการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านตามกรอบของ Pisa 2025 ผลการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสมอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.51) และเมื่อพิจารณาจากทุกรายการประเมิน พบว่าทุกรายการประเมินมีความเหมาะสม

3. การทดลองใช้และการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Research: R2)

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดแบบแผนการทดลอง เป็นนักเรียนแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) จำนวน 24 คาบเรียน คาบละ 50 นาที โดยทดสอบก่อนและหลังการทดลอง 2 คาบเรียน

3.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 36 ห้องเรียน แต่ละห้องที่จัดการเรียนรู้แบบคละความสามารถ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน

3.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 24 แผน แผนละ 50 นาที ในแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จากการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนภาษาไทย จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย 2 คน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.47) 2) แบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ที่ครอบคลุมองค์ประกอบของการอ่านตามแนวคิดของ Pisa 2025 ความคล่องของการอ่าน การรู้ตำแหน่งข้อสนเทศในบทอ่าน การมีความเข้าใจในบทอ่าน และการประเมินและสะท้อนความคิดเห็นต่อบทอ่าน ผลการประเมินแบบประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า แบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.56 - 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง นำผลมาวิเคราะห์ คัดเลือกแบบประเมินที่มีความง่ายอยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.20 - 0.80 พบว่าแบบประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่าน มีค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.22 - 0.46 ซึ่งเป็นความง่ายที่เหมาะสม และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.85 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.60 ขึ้นไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติค่าที (t-test for Dependent)

4. การแก้ไข และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Development: D2)

ศึกษาประสิทธิผลจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ พิจารณาจากคะแนนของนักเรียน และผลการประเมินในแต่ละฉบับ แล้วนำผลมาประเมินเพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนทำการเผยแพร่ผลงาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 ผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนภาษาไทย

พบว่า ด้านโครงสร้างหลักสูตร ผู้สอนควรใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ด้านความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ผู้เรียนยังขาดทักษะที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหลายทักษะ ได้แก่ การอ่านเชิงลึก การจับใจความสำคัญ การตีความนัยแฝง และการประเมินความน่าเชื่อถือ ซึ่งผู้สอนสามารถใช้กระบวนการอ่านเชิงรุกในการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของผู้เรียนได้

1.2 ผลการสนทนากลุ่มนักเรียน พบว่า ด้านเจตคติต่อรายวิชา นักเรียนส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาภาษาไทย มีทัศนคติแบบกึ่งบวกกึ่งลบ เนื่องจากมองว่าเนื้อหามีความยากและปริมาณมาก รูปแบบการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นการบรรยายและทำแบบฝึกหัด นักเรียนเห็นว่าการอ่านมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในทุกวิชา กิจกรรมที่นักเรียนเสนอว่าช่วยส่งเสริมการอ่านได้ดี คือ กิจกรรมที่หลากหลาย และด้านพฤติกรรมการอ่าน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่นิยมอ่านสื่อเพื่อความบันเทิงมากกว่าสื่อเชิงวิชาการ และมีความถนัดในการอ่านแตกต่างกันไป

1.3 ผลการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาไทย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมแบบมาตราส่วนประมาณค่า สังเกตการจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน พบว่า ด้านการใช้ภาษาและทักษะการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 4.40 แสดงให้เห็นว่าครูมีความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามด้านวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.40 สะท้อนให้เห็นว่ายังมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมเชิงรุกอย่างเต็มรูปแบบ

1.4 ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีพื้นฐานด้านทักษะภาษาและวินัยในระดับดี แต่ยังขาดความกระตือรือร้นและการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ จึงมีความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งส่งเสริมกระบวนการอ่านอย่างเป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การใช้กิจกรรมที่หลากหลาย และการประเมินตามสภาพจริง เพื่อยกระดับความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ผลของการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ ด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ผลของการออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ “MEAD AL Model” มี 4 องค์ประกอบ รายละเอียด ดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้: การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือคิด ลงมือทำ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น เป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างเข้าใจ ดีความ ประเมิน และนำข้อมูลจากข้อความไปใช้ในการต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

2.1.2 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1.3 องค์ประกอบที่ 3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้: มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความสนใจ (Motivation)

จุดประสงค์เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจต่อการเรียน โดยมีแนวทางในการปฏิบัติ คือ ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและจิตวิทยาให้นักเรียนมีความตื่นตัว กระตือรือร้น และสนใจที่จะเรียนรู้ในเนื้อหา โดยผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นความคิด การใช้เพลง การ์ตูน วิดีโอ หรือเกมทั้งในรูปแบบสื่อและอิเล็กทรอนิกส์ หรืออื่น ๆ ที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้

ขั้นตอนที่ 2 การอ่านอย่างมีส่วนร่วม (Engaged Reading)

จุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายจากข้อความหรือสื่อที่ได้อ่านอย่างมีส่วนร่วม พัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อเข้าใจการวิเคราะห์ และการตีความข้อมูลจากข้อความ โดยผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสำรวจเนื้อหา ตั้งคำถาม และเชื่อมโยงข้อมูลกับเป้าหมายการเรียนรู้ แนวทางในการปฏิบัติ คือ ครูผู้สอนจัดเตรียมข้อความหรือสื่ออ่านที่เหมาะสมกับระดับและบริบทของผู้เรียน กำหนดเป้าหมายการอ่านและคำถามชี้แนะเพื่อเป็นกรอบในการอ่านพร้อมทั้งแนะนำวิธีการอ่าน เช่น การคาดคะเนเนื้อหา การจับใจความสำคัญ การตั้งคำถามระหว่างอ่าน หรือการขีดเส้นใต้และจดบันทึกข้อมูลสำคัญในระหว่างการอ่าน ผู้เรียนอ่านและสำรวจข้อความอย่างมีเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างองค์ความรู้เชิงรุก (Active Construction)

จุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากการอ่านด้วยตนเอง โดยอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การจัดระบบข้อมูลผ่านการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วม อย่างกระตือรือร้นตามแนวคิด Active Learning แนวทางในการปฏิบัติ คือ ครูผู้สอนดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้อง กับเนื้อหาและเป้าหมายการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเดี่ยว คู่ หรือกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยง ข้อมูลจากข้อความหรือสื่ออ่าน และติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ในขั้นนี้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม การเรียนรู้โดยนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาจัดระบบ สรุปความ และสร้างชิ้นงานหรือผลผลิตจากการเรียนรู้ เช่น แผนผังความคิด ตารางสรุปข้อมูล ชิ้นงานเชิงวิเคราะห์ การเล่นเกม การระดมความคิดแบบกลุ่ม หรือการนำเสนอ ผลงาน รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกับเพื่อน เพื่อพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกและความสามารถในการใช้ข้อมูลจากการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนคิดและประยุกต์ใช้ความรู้ (Deep Reflection)

จุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงและนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง แนวทางในการปฏิบัติ คือ ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนคิด โดยใช้คำถามเชิงลึกเกี่ยวกับเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปราย และสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน พร้อมทั้ง เชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนกับบริบทชีวิตจริงหรือสถานการณ์ใหม่

2.1.4 องค์ประกอบที่ 4 การวัดประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้: แนวทาง การวัดประเมินผลมุ่งเน้นการวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน สามารถทำได้โดย 1) วัดความฉลาดรู้ด้านการอ่านจาก แบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน 2) สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างการจัดการเรียนรู้ และ 3) สะท้อนคิด ความรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้อาจมีการวัดพัฒนาการในการอ่านของผู้เรียน เพิ่มเติมได้ แสดงดังภาพขั้นตอนการเรียนรู้ต่อไปนี้

MEAD AL Model

1. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎีสำคัญพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

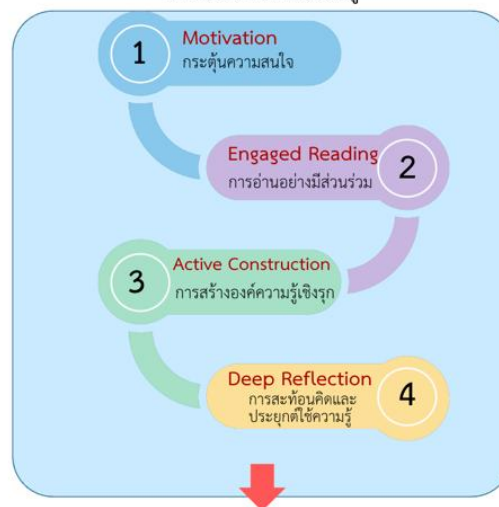
แนวคิดและการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning บูรณาการตามกรอบการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน Pisa 2025

1. การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือคิด ลงมือทำ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและเป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้
2. ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างเข้าใจ ตีความ ประเมิน และนำข้อมูลจากข้อความไปใช้ในการต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

4. การวัดประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. วัดความฉลาดรู้ด้านการอ่านจากแบบวัดความฉลาดรู้ด้านการอ่าน
2. สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน
3. สะท้อนคิดความรู้ของผู้เรียน

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก MEAD AL MODEL

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

3.1 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ด้านการอ่านก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

ตารางที่ 1 ผลของการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการทดสอบค่าที (t-test)

การทดสอบ	จำนวน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	45	40	18.24	3.85	14.87	0.000
หลังเรียน	45	40	30.62	4.12		

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสามารถส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านวิธีการสอน			
1.1 ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายและน่าสนใจ	4.72	0.39	มากที่สุด
1.2 ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น	4.65	0.41	มากที่สุด
1.3 ครูอธิบายเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน	4.58	0.46	มาก
1.4 ครูกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและซักถาม	4.68	0.42	มากที่สุด
1.5 ครูใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีประกอบการเรียนอย่างเหมาะสม	4.61	0.44	มากที่สุด
2. ด้านความรู้ที่ได้รับ			
2.1 นักเรียนได้รับความรู้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้	4.50	0.48	มาก
2.2 นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนรายวิชาอื่นได้	4.28	0.55	มาก
2.3 เนื้อหาที่เรียนช่วยเพิ่มพูนทักษะด้านภาษาและการคิดวิเคราะห์	4.44	0.49	มาก
2.4 นักเรียนเข้าใจหลักการอ่านและสามารถนำไปใช้จริงได้	4.47	0.50	มาก
2.5 การเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของการอ่าน	4.30	0.56	มาก
3. ด้านความฉลาดรู้ด้านการอ่าน			
3.1 นักเรียนสามารถสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้	4.38	0.51	มาก
3.2 นักเรียนสามารถวิเคราะห์และตีความสาระจากการอ่านได้	4.35	0.53	มาก
3.3 นักเรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่อ่านกับความรู้หรือประสบการณ์ของตนเอง	4.33	0.54	มาก
3.4 นักเรียนสามารถวิจารณ์และแสดงความคิดเห็นอ่านอย่างมีเหตุผล	4.25	0.57	มาก
3.5 นักเรียนมีความสนใจและเห็นความสำคัญของการอ่านมากขึ้น	4.40	0.52	มาก
รวม	4.46	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.49)

อภิปรายผล

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และมีองค์ประกอบที่ชัดเจน สอดคล้องกับมาตรฐาน

การเรียนรู้และตัวชี้วัดตามโครงสร้างการสอนรายวิชาภาษาไทย ได้แก่ หลักการ จุดประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจ (Motivation) ขั้นที่ 2 การอ่านอย่างมีส่วนร่วม (Engaged Reading) ขั้นที่ 3 การสร้างองค์ความรู้เชิงรุก (Active Construction) และขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประยุกต์ใช้ความรู้ (Deep Reflection) ซึ่งสะท้อนกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ทั้งนี้ องค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการมีส่วนร่วม การตั้งคำถาม การอภิปราย การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การจดจำเนื้อหา และการสะท้อนคิด สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำบางอย่างและการสะท้อนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมทางปัญญาและพฤติกรรมจึงจะเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Bonwell, C. & Eison, J. A., 1991) รวมทั้งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Prince, M. ที่ระบุว่า การเรียนรู้เชิงรุกช่วยเพิ่มความเข้าใจเชิงแนวคิดและการจดจำในระยะยาว (Prince, M., 2004)

กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยผู้สอนคอยให้คำแนะนำ โดยครูผู้สอนจะต้องดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบตามหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และการสรุปผลอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับทิศนา ขัมมณี ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ (ทิศนา ขัมมณี, 2562) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ รังสิยา นรินทร และคณะ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความมุ่งมั่นแน่วแน่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การออกแบบ กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง โดยนำเอาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ วิธีสอน กิจกรรม เทคนิคการสอนและ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มาเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้เกิดกระบวนการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (รังสิยา นรินทร และคณะ, 2561)

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยมีคะแนนความฉลาดรู้ด้านการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนสูงก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองที่ 18.24 (S.D. = 3.85) ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยหลังทดลองเท่ากับ 30.62 (S.D. = 4.12) แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน เกิดการวิเคราะห์ข้อความผ่านการตั้งคำถามเชิงลึก การวิเคราะห์สารหรือสื่อในประเภทต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน แสดงความคิดเห็นต่อบทอ่าน และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดขั้นสูง สอดคล้องกับกรอบแนวคิดความฉลาดรู้ด้านการอ่านของ OECD ที่ให้นิยามความฉลาดรู้ด้านการอ่านว่าเป็นความสามารถในการเข้าใจ

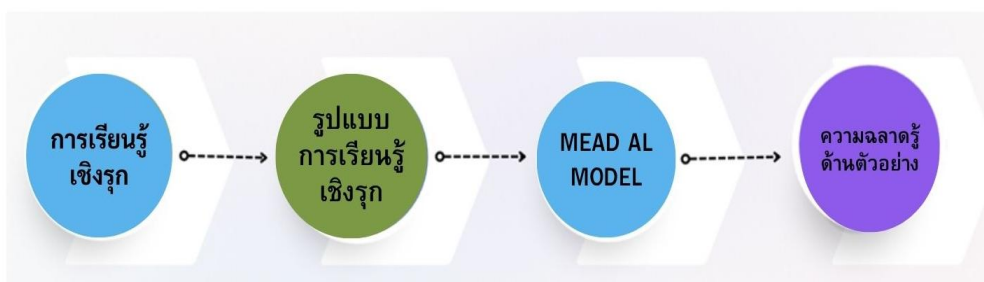
ใช้ประเมิน และสะท้อนข้อความอย่างมีวิจารณญาณ มิใช่เพียงการอ่านออกเสียงหรือการท่องจำ (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2019) และสอดคล้องกับกรอบการประเมินความฉลาดรู้ด้านการอ่านของ Pisa Thailand ประกอบด้วย ความคล่องของการอ่าน การรู้ตำแหน่งข้อสนเทศในบทอ่าน การมีความเข้าใจในบทอ่าน การประเมินและสะท้อนความคิดเห็นต่อบทอ่าน ส่งผลให้ความสามารถด้านการตีความ และประเมินข้อความพัฒนาย่างมีนัยสำคัญ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564)

3. ผลด้านความพึงพอใจของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า ระดับความความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิธีการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความรู้ที่ได้รับและด้านความฉลาดรู้ด้านการอ่าน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาพบว่า ด้านวิธีการสอนของครูนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด อาจสืบเนื่องมาจากหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือคิด ลงมือทำ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น และเป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างเข้าใจ ตีความ ประเมิน และนำข้อมูลจากข้อความไปใช้ในการต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งในขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน ผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลายด้วยตนเอง ทั้งในรูปแบบเดี่ยวและกลุ่ม ได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ การอ่าน การจับใจความสำคัญ การตีความ และการประเมินค่า สามารถทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาในกิจกรรม และสะท้อนคิดจากการดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเอง

ทั้งนี้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบให้มีความท้าทาย เหมาะสมกับวัย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในการเรียนหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ตรงกับนักวิชาการที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ (ทิตนา ขัมมณี, 2562) และจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทำให้ผลการเรียนหลังเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักเรียนเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในรูปแบบการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้กล่าวไว้ว่า ความเพลิดเพลินในการอ่านของนักเรียนมีผลต่อคะแนนการอ่านของนักเรียนไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อนักเรียนอ่านได้เพลิดเพลิน จะทำให้นักเรียนมีผลการอ่านเพิ่มมากยิ่งขึ้น ตามไปด้วย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564) ซึ่งการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็ก และเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายของหลักสูตร รวมทั้งปลูกฝังและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย (วรารักษ์ ศรีวิโรจน์, 2560) ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 สรุปองค์ความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่าน

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เชิงประจักษ์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นพบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก “MEAD AL Model” ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อแก้ปัญหาทักษะการอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้ที่สำคัญ คือ การสร้างสรรค์ขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ส่งผลให้กระบวนการทางปัญญาของผู้เรียนถูกกระตุ้นตั้งแต่ระดับการตระหนักรู้ไปจนถึงระดับการสะท้อนคิดขั้นสูง ซึ่งแตกต่างจากการสอนอ่านแบบเดิมที่เน้นการรับสารเพียงด้านเดียว นอกจากนี้ งานวิจัยยังค้นพบกระบวนการปรับเปลี่ยนบทบาททางอุปนิสัยของผู้เรียน โดยพบว่า การบูรณาการสถานการณ์จำลองที่ท้าทายสอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริง เป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเปลี่ยนสถานะจากผู้รับความรู้ มาเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้สอนสามารถคัดสรรเทคนิคและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนทั้งในด้านทักษะความสามารถและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว

สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ คือ แนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวคิด Active Learning โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้น มีชื่อว่า “MEAD AL MODEL” ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจ (Motivation) ขั้นที่ 2 การอ่านอย่างมีส่วนร่วม (Engaged Reading) ขั้นที่ 3 การสร้างองค์ความรู้เชิงรุก (Active Contruction) และขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประยุกต์ใช้ความรู้ (Deep Reflection) ผลจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความฉลาดรู้ด้านการอ่านหลังการทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และมีความพึงพอใจหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความฉลาดรู้

ด้านการอ่านควรศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียด สามารถปรับเนื้อหาและเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนตามความเหมาะสม ผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ศึกษาควรมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีในอนาคตเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการดำเนินการตามรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ได้รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและพัฒนาความฉลาดรู้ด้านการอ่านของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชุติมา พุ่มสุวรรณ. (2563). การพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพงศ์ มาลี. (2560). การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อสร้างความเข้าใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภัทร วงศ์ศิริกุล. (2562). การพัฒนาทักษะการสรุปใจความสำคัญจากการอ่านโดยใช้แผนผังความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิชญาภา ชูสุวรรณ. (2561). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหาจากการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รังสียา นรินทร และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความมุ่งมั่นแน่วแน่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารนวัตกรรมทางการศึกษา, 19(1), 57-70.
- วรภรณ์ ศรีวิโรจน์. (2560). หลักการจัดการเรียนรู้. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤษภาคม 2568 จาก <http://edu.pbru.ac.th/e-media/08.pdf>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการอ่านและแนวทางในการยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 พฤษภาคม 2568 จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2018-reading-success-factor>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Bonwell, C. & Eison, J. A. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom. Washington: ERIC Clearinghouse on Higher Education.

- Freeman, S. et al. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(23), 8410-8415.
- Grabe, W. & Stoller, F. L. (2011). *Teaching and researching reading*. (2nd ed.). New York: Routledge.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). *PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do*. Paris: OECD Publishing.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-231.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.